

Preambule jako národní vizitka

„Úvodní část, formule (zpravidla slavnostní) obsahující obecnou, zásadní charakteristiku“ - tak hovoří naučný slovník o preambuli. Preambule často vystihuje právě ony charakteristické, typické znaky národa, který se takto prezentuje. Preambule ústav je vizitkou národa.

Z každé preambule lze vyčíst, jakého odkazu se národ dožaduje, nakolik je zřejmě věřící, zda se váže na určité náboženství, jaké jsou jeho základní zásady při rozhodování

„Úvodní část, formule (zpravidla slavnostní) obsahující obecnou, zásadní charakteristiku“ - tak hovoří naučný slovník o preambuli. Preambule často vystihuje právě ony charakteristické, typické znaky národa, který se takto prezentuje. Preambule ústav je vizitkou národa.

Z každé preambule lze vyčíst, jakého odkazu se národ dožaduje, nakolik je zřejmě věřící, zda se váže na určité náboženství, jaké jsou jeho základní zásady při rozhodování (nejen v právním slova smyslu), kam směřuje, čeho chce docílit... Mnoho ústav nemá preambuli žádnou - je těžké hodnotit, co si o takovém počínu myslet. Snad je to národ skromný, který se nechce „chvástat minulostí“, snad se bojí zavázat se k budoucnosti, snad nepřikládá ústavě až tak velký význam, snad sama ústava má být „preambulí národa“. Domnívám se, že u každé z těchto variant bychom našli nejméně jeden takový příklad. Zajímáme se však spíše o ty státy, které ke svým ústavám preambule přiřadily.

Z našeho pohledu můžeme nalézt preambule „obyčejné“, ale i velmi zajímavé. Za měřítko si můžeme dát naši vlastní ústavní preambuli (historickými zněními se lze zabývat v jiných souvislostech) a též úvodní část ústavy Slovenské republiky. Již zde shledáme podstatné rozdíly. Preambule Ústavy České republiky (zákon 1/1993 Sbírky) zní: „ My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného českého státu, věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé, odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, jako svobodný a demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti, jako součást rodiny evropských a světových demokracií, odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, odhodláni řídit se všemi osvědčenými principy právního státu, prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České republiky...“.

Zde je možné poukázat na dikci „ občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku“ - právě fakt, že jsme občané ve třech historických zemích souhlasí s názvem Palackého „Dějiny národa českého, v Čechách a v Moravě“ a naopak koliduje s možností užívat pro Českou republiku pojem „Česko“. Ostatně, jak vidno výše, hlásíme se k zemím Koruny české. Touto preambulí jsme se přihlásili do Evropy takřka „z plných plic“ a jen těžko bychom hledali moderněji sestavenou a i do budoucna konstruktivní preambuli.

Kdo však zná dnešní preambuli Ústavy Slovenské republiky?! Je více než nutné ji zde ocitovat, abychom pochopili, jak je nám slovenský národ historicky blízký, ale současně již myšlenkově vzdálený: „ My národ slovenský, pamätajúc na politické a kultúrne dedičstvo svojich predkov a na stáročné skúsenosti zo zápasov o národné bytie a vlastnú štátnosť, v zmysle cyrilo-metodského duchovného dedičstva a historického odkazu Veľkej Moravy, vychádzajúc z prirodzeného práva národov na sebaurčenie, spoločne s príslušníkmi národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky, v záujme trvalej mierovej spolupráce s ostatnými demokratickými štátmi, usilujúc sa o uplatňovanie demokratickej formy vlády, záruk slobodného života, rozvoja duchovnej kultúry a hospodárskej prosperity, teda my občania Slovenskej republiky uznášame sa

prostřednictvím svých zástupců na této ústavě...”

Je zřejmé, že slovenský národ klade mnohem větší důraz na religiozitu nežli my, že si váží své získané samostatnosti, že je zcela jednotný a to historicky i geograficky (zatímco Česká republika se odvolává na Čechy, Moravu a Slezsko, které jsou třemi historickými zeměmi, a proto nemohou být dohromady „Česko“ - na rozdíl od Slovenska, které je dle své ústavní preambule územím jediným). Odkaz na Velkou Moravu je oprávněný a to přinejmenším z pohledu, že Velká Morava se rozkládala na obou březích řeky Moravy, nikoliv jen na území, které dnes označujeme za Moravu, v níž sídlí národ český.

Za „perlu mezi preambulemi“ můžeme označit například Ústavu Irské republiky - je natolik významná irskému národu, že jen těžko lze lépe popsat pocity Irů: „Ve jménu Nejsvětější Trojice, od které pochází všechna moc a k níž musejí být, jako k našemu poslednímu a konečnému cíli, vztahovány všechny činy lidí i států, My, lid Irska, pokorně uznávající všechny závazky k našemu Božímu pánu, Ježíši Kristu, který provedl naše otce staletími těžkých zkoušek, vděčně si připomínající jejich hrdinský a neúnavný zápas za vydobytí nezávislosti, jež našemu národu po právu patří, usilující o podporu obecného blaha s náležitou úctou k prozřetelnosti, spravedlnosti a soucitu s bližními, aby mohla být upevněna důstojnost a svoboda jednotlivce, ustanoven správný sociální řád, obnovena jednota naší země a mohlo být dosaženo shody s ostatními národy, tímto přijímáme jako zákon a dáváme sobě tuto ústavu...“. Rozdíly jsou zřetelné. Irsko, jakožto ostrovní stát se nehlasí (na rozdíl od nás) přímo k evropským státům, ale je o to více hrdé na svoji nezávislost (ostatně za kterou zbytek Irska bojuje, jak známo, dodnes). Ir klade důraz na důstojnost a svobodu, přičemž se v každém okamžiku podrobuje úradku Božímu.

Stručná, avšak výstižná je preambule Řecké republiky: „Ve jménu Svaté, Totožné a Nedělitelné Trojice Pátý ústavoměnný parlament Helénů se usnáší...“ - důraz na víru je dále rozveden ve velmi obsáhlém článku tři této ústavy, kde je popsán vztah církve a státu. Fakt, že se hovoří o „Helénech“ zdůrazňuje historickou-kulturní sounáležitost s prastarými zvyky a dědictvím předků.

Ústava Království Španělsko z 27. srpna 1992 (původní znění z 29. prosince 1978) cílí naopak na jasnou společenskou změnu, odstup od jakékoliv diktatury a touhu po svobodě. „Španělský národ, veden přáním zavést spravedlnost, svobodu a bezpečnost a podporovat blaho všech svých občanů, vyhláší jako výraz své suverenity svou vůli: Zajistit v rámci ústavy a zákonů a na základě spravedlivého hospodářského a sociálního řádu demokratické soužití. Upevnit právní stát, který zajišťuje zákonnost jako výraz vůle lidu. Chránit všechny Španěly a národy ve Španělsku při výkonu lidských práv a v péči o vlastní kulturu a tradice, řeč a instituce. podporovat pokrok kultury a hospodářství, aby byly zajištěny důstojné podmínky života pro všechny. Zřídit pokrokovou demokratickou společnost. Spolupůsobit při posilování mírových vztahů mezi všemi národy země, založených na úspěšné spolupráci. Jako výraz těchto snah usnáší se Cortes a ratifikuje španělský lid tuto ústavu...“.

Obraz by nebyl úplný bez dvou zemí - Švýcarsko, které je synonymem pro tradici, ale i volnost v Evropě a Spojené státy. Spolková ústava Švýcarského spříseženstva si vetkla do svého úvodu (již roku 1874!) následující: „Ve jménu Boha Všemohoucího! Švýcarské spříseženstvo, v úmyslu upevnit Spolek občanů a udržet a posilovat jednotu, sílu a čest švýcarského národa, přijalo následující spolkovou ústavu...“. Člověku by se chtělo říci: „Jak prosté a krásné...“ - čisté, jednoduché, jako Švýcarsko samo.

A USA? Jsem přesvědčen, že čtenář si po předešlých částech mozaiky povahy lidstva udělal již natolik jasný obrázek, že je téměř zbytečné preambuli ústavy USA citovat. Jaká povaha národa, taková jeho ústavní preambule. Ale přece jen ocitujme: „My, lid Spojených států, abychom vytvořili dokonalejší jednotu, nastolili spravedlnost, upevnili domácí klid a zabezpečili obranu země, podporovali růst všeobecného blahobytu a zabezpečili dobrodiní svobody sobě i svému potomstvu, dáváme si tuto ústavu Spojených států amerických...“.

Nuže, je vidět, že latinské úsloví „nomen omen“ (jméno jako znamení) lze přeformulovat i na „preambule jako znamení národa“. Přejme si, abychom byli schopni vždy dostát závazkům, které jsme si v prvních slovech naší v právní hierarchii nejvýše postavené listiny vytkli.

Zdroj: Klokočka, V; Wagnerová, E.: Ústavy států Evropské unie, 1997, Praha
Jirásková, V.: Dokumenty k ústavním systémům, 1996, Praha.

Tomáš Tyl

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na náhradu škody v pracovněprávních vztazích](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [Návrh zákona o digitálních platformách přináší více, než se na první pohled zdá](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc květen 2026](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [10 otázek pro ... Ondřeje Čížka](#)